

vencions no programades, en les quals Vicent Josep Escartí, Valentina Ripa i Núria Puigdevall anunciaren que els números de juny de les publicacions electròniques *Scripta. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna i eHumanista/IVITRA* contenen dos monogràfics dedicats a la professora Compagna amb motiu de la seua jubilació; i que ha sigut —juntament amb Núria Puigdevall, Vicent Martines i Emanuela Forgetta— una de les ànimes del *convegno* que ens ocupa. S'agraïa així la llarga trajectòria de la professora napolitana —flamant membre corresponent de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans— consagrada a l'estudi de la llengua i de la literatura catalanes medievals, especialment del Nàpols d'Alfons el Magnànim i el seu successor, Ferrante. Després de les paraules dels intervinents, el professor Escartí li feu lliurament d'una còpia en paper del número corresponent de *Scripta*, «que és un exemplar únic i especial», imprès *ad hoc*, tal com remarcà el director.

Acte seguit, es projectaren les intervencions de tres professors de la Universitat d'Alacant que no pogueren acudir: la de Vicent Martines, sobre el Regne de Nàpols i la Corona d'Aragó poliglotes, i les de Caterina Martínez i Sandra Montserrat, totes dues sobre aspectes lingüístics i gramaticals referents al *Curial e Güelfa*, la novel·la catalana que, segons les recerques d'Abel Soler, fou redactada a Nàpols per Enyego d'Àvalos entre 1443 i 1448, aproximadament. En darrer terme, Jacob Mompó, de la Universitat Catòlica de València, dissertà sobre la conquesta de Nàpols segons la *Crònica Universal del 1427*, una obra que, per cert, acabava de veure la llum a Publicacions de la Universitat de València i que, com una primícia editorial, també fou presentada al públic.

Després de la pausa, Giovanna Calabrò i Emanuela Forgetta realitzaren una bella lectura de versos procedents del cançoner de Lope de Estúñiga, confegit a Nàpols cap a 1460. La lectura serví de preàmbul de les intervencions de Maria D'Agostino, de la Universitat Suor Orsola Benincasa, sobre la “divina” *serrana* di Guevara; d'Ivan Parisi, de l'Institut Internacional d'Estudis Borgians, i Alessandro Carlomusto, de La Sapienza, sobre els orígens catalans de Bernet Garret; i d'Eulàlia Miralles, de la Universitat de València, sobre Alexandre Ros i l'obra *Catalogna disingannata* (1647).

L'última sessió s'inicià amb les ponències de Rafael Roca, de la Universitat de València, sobre l'atracció per Nàpols que, a finals del vuit-cents i principis del nou-cents, experimentaren diversos escriptors valencians; i de Mireia Ferrando, de l'IES Isabel de Villena, sobre l'aposta de Joan Fuster —de qui el 2022 celebrem el centenari del naixement— per la novel·la *Tirant lo Blanch*, de Joanot Martorell, que sojornà alguns anys a Nàpols, abans de la seua tornada a València. El congrés finalitzà amb una taula redona sobre sociolingüística històrica que coordinà Valentina Ripa i protagonitzaren els napolitans Anna Maria Compagna i Pietro Maturi, juntament amb el català Francesc Feliu. Margherita Di Salvo i Pep Nadal, que també tenien prevista la seua participació, no pogueren fer-s'hi presents.

Finalment, les professores Olimpia Vozzo i Anna Maria Compagna, les dues protagonistes d'una trobada acadèmica certament intensa, agrairen als assistents l'homenatge rebut.

Rafael ROCA
Universitat de València
Institut d'Estudis Catalans

Congrés Espais de frontera a la península Ibèrica (Universitat de Barcelona, del 8 al 10 de juny de 2022). — A les darreries de la primavera de 2022 la insigne Aula Capella de la Facultat de Filologia i Comunicació de la Universitat de Barcelona acollí, de bell nou, la «gran família dels romanistes». La trobada responia a la celebració del congrés *Espais de frontera a la península Ibèrica*, continuació natural del col·loqui internacional *Mons romànics de frontera*, que s'havia celebrat el

18 d'octubre de 2017 en aquesta mateixa facultat. El congrés fou coorganitzat per Maria-Pilar Perea (Universitat de Barcelona), José Enrique Gargallo (Universitat de Barcelona) i Xosé Afonso Álvarez (Universitat d'Alcalá). A les nou toques del 8 de juny, la inauguració marcava el tret de sortida a la primera jornada del congrés; dels protocols i formalitats se n'encarregaren Josep Solervicens, vice-degà de Recerca i Relacions Internacionals de la Facultat de Filologia i Comunicació; Mariona Taulé, directora del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General i Maria-Reina Bastardas, coordinadora de la secció de Filologia Romànica del Departament de Filologia Clàssica, Romànica i Semítica. Tot seguit, José Enrique Gargallo prengué la paraula, i amb l'entusiasme que sempre el caracteritza, compartí entre els assistents l'emoció de poder celebrar, per fi, aquesta reunió de romanistes, idea que ja venia de lluny, però que les vicissituds pandèmiques havien obligat a postergar. Tres dies dedicats a les fronteres peninsulars donaren per molt, i és convenient enumerar les aportacions de cada un dels ponents per no perdre'n detall. Les contribucions es van distribuir per àrees temàtiques, que acolliren cadascuna dues o tres ponències. Dimecres, dia 8, es van oferir aquestes contribucions: dins de la secció de *Fronteres diacròniques*, Maria-Pilar Perea, «La frontera ideològica entre Antoni M. Alcover i Pompeu Fabra»; Fernando Brissos, «Distorsão espaço-tempo na fronteira portuguesa: o caso do centro-interior»; i Pilar García Mouton / Isabel Molina, «Atlas sociodialectales y fronteras entre generaciones en el centro peninsular». El mateix dia 8, dins de la secció de *Treball amb les comunitats*: Irene Sánchez Izquierdo, «Perspectivas de futuro para el patrimonio lingüístico rayano: estrategias de salvaguardia y dinámicas de musealización»; i Miroslav Valeš, «El reflejo de la identidad, actitud y prestigio en la colaboración con los hablantes de *A Fala*». Dins de la secció de *Frontera hispanoportuguesa: una visió de conjunt*: Xosé Afonso Álvarez, «¿Recomendar el mapa de la frontera? FRONTESPO en territorios lusófonos en España»; i José Antonio González Salgado, «Las interinfluencias lingüísticas en la frontera hispano-portuguesa». Dins de la secció de *Frontera hispanoportuguesa: frontera meridional*: José Ignacio López de Aberasturi, «Mantenimiento del portugués hablado en la ribera onubense del Guadiana»; i Filomena Gonçalves / María Victoria Navas, «La situación hispano-portuguesa en una frontera meridional peninsular». Dijous, 9 de juny, el congrés va continuar amb les ponències següents: dins de la secció d'*Onomàstica de frontera*: Jairo J. García, «Más de un millar de km de gran interés toponímico. Recorrido por los nombres de la Raya»; Joan Fontana, «*El banco del fumo*. Dictats tòpics peninsulars i veinatge lingüístic»; i José Enrique Gargallo, «Gentilicis, malnoms collectius i dites tòpiques: mirades locals de frontera dins l'*Onomasticon Cataloniae*». Dins de la secció de *Fronteres pirinenques*: José A. Saura, «El ribagorzano, lengua románica autónoma del Pirineo central»; i Bernat Corredó, «Des del despatx estant: el ribagorçà segons els informes de l'ALPI». Dins de la secció de *Franges de frontera*: Javier Giralt, «Lèxic a la frontera: el cas dels parlars catalans d'Aragó»; i Vicent Beltran / Carles Segura, «Les fronteres dialectals: la graduabilitat en les varietats del valencià». Dins de la secció de *Frontera hispanoportuguesa: frontera septentrional*: Alberto Gómez Bautista, «Mirandés: situación, retrato y forma actuales»; i Rosario Álvarez, «Doa a doa, dato a dato». El darrer dia d'aquest intens congrés, divendres, 10 de juny, es van oferir les contribucions següents: dins de la secció de *Medició i percepció de les fronteres*: Ramón d'Andrés, «Delles cuestiones dialectológicas nel estudio de la frontera gallego-asturiana (atles *ETLEN*)»; i Juan M. Carrasco, «La lengua en los espacios públicos de la ciudad de Elvas». Dins de la secció de *Fronteres ideològiques*: Inés Fernández-Ordóñez, «Soluciones interdialectales en el español de Aragón»; i Eloi Bellés, «De la llengua al dialecte: fronteres lingüístiques en la història de les gramàtiques catalanes». Menció a part mereix la intervenció de cloenda, l'única que sortí de l'espai peninsular estricte, a càrrec d'Antonio Torres: «Las múltiples dimensiones del español en los Estados Unidos». Tot plegat, un aplec polièdric de mirades sobre uns espais, ben rics i complexos, com són els espais de frontera peninsulars.

Bernat CORREDÓ

Antònia Vicens rep el 54è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes al Palau de la Música (Barcelona, 13 de juny de 2022). — El jurat del 54è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, format per Marc Artigau, Judit Carrera, Martí Domínguez, Àngels Gregori, Ingrid Guardiola, Maria Rosa Lloret, Isidor Mari, Marta Nadal i Salvador Sunyer va decidir atorgar-lo a Antònia Vicens per «la solidesa de la seva obra literària i la innovació en la recerca d'una veu narrativa. Pel seu compromís amb la llengua i el seu activisme, que es veu en l'inconformisme que passa per treballar la veu literària al llarg de la vida, i també en la capacitat de cultivar la llengua en edats tardanes des de diferents gèneres, fet que ha generat com a resultat una de les trajectòries més sorprenents de la nostra literatura. I, també, per la creació d'una veu en constant experimentació, en la qual es reconeixen les generacions més joves de poetes».

Per desig de la guardonada, l'entrega del Premi d'Honor es va celebrar de nou al Palau de la Música Catalana, a Barcelona. L'acte el va presidir per primera vegada Xavier Antich, nomenat recentment president d'Òmnium Cultural, i comptà amb la presència dels màxims representants institucionals tant de les Illes com del Principat. Els caps de govern Francina Armengol i Pere Aragonès i la presidenta del Parlament de Catalunya Laura Borràs lideraven una ampla representació institucional que també va comptar amb la presència, entre altres, dels expresidents José Montilla i Artur Mas.

Seguint la tradició consolidada els darrers anys, la gala va comptar amb un espectacle creat expressament a partir de textos de la guardonada. Enguany Anna Serra, Caterina Togores i Esther López, amb la direcció d'Israel Solà, utilitzant els textos d'Antònia Vicens van recrear escenes per fer un recorregut per la trajectòria vital i literària de l'autora de Santanyí.

Sebastià Portell, escriptor mallorquí encarregat de fer la glossa un cop finalitzada la part artística de l'acte, també va utilitzar la vida de Vicens per fer una al·legoria de la seva obra. Portell va explicar una anècdota de quan ella tenia quatre o cinc anys i un dia es va escapar de l'escola de Santanyí, al convent de monges, «per emprendre el camí de la carretera que menava cap a l'Alqueria Blanca, el poble del costat». Quan la van trobar va explicar que buscava un poble o un país de nom inventat. Per Portell en aquell moment Antònia Vicens «havia començat a perseguir, amb les paraules i les passes, una mena de camí a l'impossible que alguns anomenem «literatura», i va reblar la glossa agraint a la 54a Premi d'Honor de les Lletres Catalanes la seva obra amb un «Gràcies per deixar-nos ser part del teu viatge».

En les paraules finals d'agraïment, després de rebre el guardó de mans de Xavier Antich, Antònia Vicens va esmentar una llarga llista d'autors que l'han precedit, començant per Ramon Llull, per reivindicar la tradició literària catalana a través de «segles d'història i de compromís narrat dels gestes i les passions d'aquest poble, creant art del més gran en la nostra llengua», i a través de la literatura i els autors tenir «l'orgull de ser catalans i universals».

Gerard MUIXI I TEJADO

Congreso internacional Frontera hispano-portuguesa: personas, pueblos y palabras (20, 21 y 22 de junio de 2022). — Los días 20, 21 y 22 de junio de 2022 tuvo lugar en el Salón de Actos de la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Alcalá el congreso vinculado al proyecto de documentación lingüística y bibliográfica del mismo nombre (<<https://www.frontespo.org>>). Aunque organizado por lingüistas, este evento se planteó como punto de encuentro entre profesionales interesados en la frontera desde cualquier disciplina, un enfoque que creemos imprescindible para comprender la riqueza del territorio fronterizo entre España y Portugal.

El Congreso estuvo dedicado a Manuela Barros Ferreira, investigadora del Campo Arqueológico de Mértola que falleció en julio de 2022, y que fue homenajeada por su exhaustivo trabajo